susmaa pidi keisri Louis Napoleoni walitsuse al weel mõni aeg elama, kunni ta aastal 1871 iseseiswaks tõusis, ja Saksamaal andis kuningas rahwastele õiguse walitsemises kaasa aidata, mis õigus tänapääwani walitseb. Suur Krimmi sõda tegi Wenemaa tema parematest poegadest lahti ja lõppes Pariisi rahuga aastal 1856. Austria, keda Wenemaa aastal 1849 nii sõbralikult oli aidanud, näitas ennast selles sõjas kõige inetumast küljest seega, et ta Wenemaa wastu waenlasena üles astus. Waewalt oliwad selle sõja haawad paranenud, kui aastal 1863 Poolakad hakkasiwad mässama, et rahwawalitsust jalale seadida. Nende ettewõte läks nurja ja nad kaotasiwad selle läbi ka wiimsed eraõigused ära, mis Wene keisrite arm neile oli kinkinud. —

Aastal 1870 algas suur Saksa-Prantsuse sõda, milles Saksamaa Prantsuse keisri Napoleon III. sõjawägede wastu wõitles, nad wõitis ja sõjatasuks kaks ilusat maakonda ja 1250 miljoni rubla sai, ja Saksa keiserriigi põhjendas, mis praegu weel seisab. Prantsusmaa lõpetas oma keiserriigi ja asutas „kolmanda wabadriigi", mis aast-aastalt ilma tugewamaks läheb ja kindlamaks saab. Selle suure sündmuse sõda ja hing oli Bismark, selle aastasaja suurem riigimees.

7 aastat hiljem algas suur Wene-Türgi sõda. Bulgaaria sai wabaks ja Türklane pidi mõned maatükid kaotama ja 1400 miljoni rubla sõjakulu Wenemaale maksma. —

Selle aastasaja wiimse aasta tähtsam politikaline sündmus, kui mitte wast terwe aastasaja kohta kõige tähtsam — on Transwaali sõda, kus kaks wäikest wabadriiki ühe meie aja kõige wägewama kuningriigiga elu ja surma peale meeleheitmises wõitlewad. Mis on siis see astel, mis neid hirmsale werewalamisele ajab? Inglaste auu on kadumas ja nende wõitmatus saab selles sõjas omale ehk surma haawa, ja Buuride (Talupojad) iseseiswuse ja wabaduse päike ähwardab looja minna. Saab näha, kas Shuber'il on julgust ja usku hüüda: päike seisa paigal Pretoorias ja kuu Oranjes — ja kas see, kes maailma ja Inglaste kuulisid juhib ka tema hüüet kuuleb, ja kas wabaduse päike jääb Lõuna-Ahwrika kohale seisma igaweste? —

Kui meie wäiksemateşt politika sündmusteşt waikides mööda läheme, lõppeks tahame siisgi weel pilku heita Soomemaa peale, kus meie suguwennad elawad. 1809 aastal langes Soomemaa Weneriigi wägewa walitsuse alla, kus talle kõrgemeelelised Weneriigi Walitsejad wabaduse kinkisiwad ja seadused kinnitasiwad, mille waral tema elanikud hariduses ja heas elukorras nii on tõusnud, et nad ka suurematele rahwastele eeskujuks wõiwad olla. — Lahkume politika näitelawalt ja waatame lühidelt, mis ajamerde wauw aastasada waimuwallas on suutnud korda saata.

Auurujõud ja eelektriwägi on rahwastewaheliſe elu üsna uuels loouud. Kaugused näikse kadunud olema. Auuruga sõidame maal ja merel; auur on igalpool inimesi teenimas. Auur paneb kõik masinad käima. Eelektriwägi ei anna auurule ühesgi tükis järele, waid ta käib temast mitmes tükis üle ja ette, nõnda et juba siit ja sealt kuulukse: tulewik on eelektriwäe päralt. Eks neil ütlejatel ka oma jagu õiguşt ole. Eelektri-wägi

Eesti rahwa Kasuline Kalender 1900, lk. 21